

TIDEVARVET

TIDEVARVET N:r 29:1930

Det hör till ledande artikel med anledning av årets valprogram.

Pier Gudro skriver om de italiensk-slaviska motsättningarna under rubriken Striden om Venezia Giulia.

Doktor Andrea Andreasson-Svedberg, nya hemkomsten från Amerika, berättar i en intervju om ett ägerndrama och några aktuella rasproblem.

Vicki Baum, Helene Willfüer, kemist, (Bonniers, 3:50), nämnes av C. H. i serien Vi unga ha ordet.

Vad har hänt?

Regeringen har utsett Sveriges ombud till förbunds församlingen i Genève i september — redan den elfte församlingen förresten. Utrikesminister Ramel, professor Lindén och talmannen Venersten ha valts. Dessutom fröken Hesselgren, som förordnats att i egen-skap av sakkunnig biträda ombuden.

Det antecknas med tillfredsställelse att regeringen på detta sätt gjort bra vad den förra regeringen gjorde illa. Fröken Hesselgren togs, som man minns, efter att ha efterträtt fru Wickseff som sakkunnig, i fjol in i anspråk för den viktiga uppgiften.

Bland ombudens äligganden är bemyndigandet att fortsätta organisationsförsöken av Europas Föränta stater.

Sveriges regering har ju, liksom de flesta andra regeringar i Europa, i dagarna svarat på Brandts fråga om de vilja vara med i ett Pan-Europa. Alla de tre nordiska länderna ha sagt, ja, vi äro med om ett förstärkt samarbete inom ramen av N. F. och utan att det ställs åt sidan. Norge för sin del framhåller att arbetet på positiv ekonomisk samverkan nog bör gå före den rent politiska — som Brandt satt främst — Danmark säger från att det inte tänker stå sig några utökade sanktionsplikter och Sverige tror inte det är värt att genast börja med en fullt utbildad organisation med årliga konferenser och ständigt sekretariat. Den största förargelsen har i alla fall Italien åstadkommit, som vill göra om inte Brandts prydliga grans åt öster och ra med både Ryssland och Turkiet och desutom arrustat.

De franska tidningarna äro mycket upprörda. Men också Tyskland ber för Turkiet och Ryssland.

Ja, så långt ha vi hunnit i Europa. Amerikas Föränta stater har under tiden genomdrit sin nya, högst fördärliga, höjda tulltaxa. Visserligen vill Pan-Europa inte ställa sig fiendligt mot främmande världsdelar. Men nog måste det väl om det nu kommer till stånd, ha rätt att ordentligt och enligt säga ifrån, att några tullhöjningar gå vi inte med på. Det vore ju också endast ett tal till fredens främjande.

Veckovaktent.

Utställningen, Litteraturen och Framtiden

Omkring ett festspel, av ELIN WÄGNER

Det existerar som bekant här i Sverige en sammanslutning som utgår ifrån att man kan tala förnuft med Maskinen med stort M. Det är Svenska slöjdföreningen. Den har alltså i likhet med indiska nationalkongressen gått in för att försöka göra revolution utan blodsutgjutelse. Den tror att kapitalet kan förmås att tjäna annat än profiten, och att det kan inrikta sig på annat än den blinda massproduktionen av det för tillfället mest begärliga, det inarbetade, det vinstgivande. Den har faktiskt trutt att produktionsmaskineriet skulle kunna bringas till att tjäna de tre ändamålen: billighet (åtkomlighet för alla), ändamålsenlighet och skönhet. Därmed har man velat vinna eller åtminstone närma sig två mål. Dels att göra hemmet rent tekniskt anpassningsdugligt för en ny tid, alltså åtkomligt och livsdugligt, dels att upplåna den skarpa gränsen mellan olika samhällsklassers hem. I den mån avståndet mellan olika samhällsklas-

ser beror på den sociala miljön har man velat ta bort detta avstånd.

Till detta behöfve Slöjdföreningen medverkan av de makter som representera energien, kapitalet och skönheten. När dessa makter hunnit tillräckligt långt i samarbete kunde producenten, konstnären, arkitekten, ingenjören, yrkesarbetare sluta sig tillsammans med Slöjdföreningen och göra en utställning. När utställningsledningen hunnit till en viss punkt i sina förberedelser, var den mogen att vända sig till litteraturen om medverkan. Det var då det visade sig att litteraturen står utanför denna rörelse och ej heller har någon samordnad strävan.

Den kritiker — Fogelqvist — som för tillfället är främsta plannet, har mot de uttryck som Slöjdföreningens teorier fått i utställningen av 1930, rest ett motstånd så bestämt att man kan sätta ifråga om den gillar det demokratiska ideal och den förhoppning som

ligger bakom. Han har nyligen deklarerat för heroismen såsom kärnan i all livsduglig etik, men har ej öga för den heroism, utan vilken utställningen ej kunde blivit till. Nämligen den som avstår från det snarvackra, populära och framgångsrygrade för att driva fram något nytt, den heroism som vänder sig från en i det yttre lysande uppgift för att ägna all energi under månader till exempel åt att konstruera den idealiska slask-tratten som tar emot allt utan att ett stänk kommer på disktänkben.

Av festspels historia framgår att författare som stå i en ställning inom skönlitteraturen som motsvarar Fogelqvists inom kritiken, icke heller riktigt gå i takt med den funktionalistiska rörelsen. Hjalmar Bergman markerade hemslöjdens och den traditionella egenartens företräden framför den funktionaliserade maskinvaran av internationell giltighet. Swertz vänder sig från nuet och dess strä-

Forts. å sid. 4

O, forna tiders kvinnor!

Jag satt på kanten instill mausoleet, gravigt och tedigt i en siljja, vilken riknade (Riksreka liggplatser eller vittrade vårdar som enda rikliga attribut. Jag ville hämndlytet utnyttja detta ropande monument, skinka det en positiv uppgift, den enda under dess tillvaro: det skulle tjäna mig som sitplats på en skälles gammal kyrkogård.

Solen smög sitt zyline skimmer kring de dysterniska taxriden. Fjalar öjväng i cyresserena för de döda. Från stenarna lysede idel gods gamla dikrarna av stadens respektabla familjer, de enda, som hade brev på att begravna sina döda i en sedan sekler tillbaka förvarad jord.

Då göt sig en liten svart slugga över mitt marmormonument via skandalprakt: jag vände mig och såg den som kastat skuggan, en oroligt liten gumma. En gammal trojkaninna, vars kärlek håller in i döden, registrerade jag hastigt, en typ ur det förgångna, som fantastiskt passade in i denna gammaldags frid. En den bestående ordningens representant på jorden. Jag vände mig nästan en tillrättvisning för min djärvt att högt le-vande söka vila på en sarkofag, där endast döda avsetts ro, då hon stänkte mot sin rökandante pårande blick. Lutter fåtågligt, förskattade tankar. Hon öppnade mycket riktigt munnen men endast för frågan:

— Kan hon säga mig var Bilusens gravställe är? Jag ser så rysligt dåligt, och glasögonen har jag glömt hemna. Och jag har inte kommit hit på mycket länge.

Jobo då.

— Ska det vara Bilus överstelöjtnants eller Bilus filosofie doktors? Ifrågade jag beställt.

— Doktors, svarade hon med eftertryck. Jag har aldrig haft med knekter och göra. Jag håller mig med de lärde. Vi vandrade nedlör gången, veko in i tredje kvarteret, och så stodo vi utanför den sköna, frodiga lugstugerbåken.

Filosofie Doktors

NILS JOHAN BILUS

född den —

och hans maka

fru LAURA BILUS,

född SCHLOSCHERN

läste jag för att klart bevisa min kompetens som ciocron.

Hon lägnade mina besked, och jag tystnade taktfullt.

— Nu har jag stört henne, tänkte jag. Hon vill omgås tyst med sina hänsöna. Jag tog ett steg tillbaka, men att gå kunde jag inte njuta förrän en poetisk situation, mängd med stil och tradition.

Då vände hon på huvudet efter mig, och jag tog ett steg fram, beredd att vördnadsfullt lysa till inrensans hägkonster från en kulturrikt. Vad hon sade var följande:

Ja, där ligger han dödfullingen, som man klätt av så många gånger. Morhansen, hon pekade på en äldre sten i bakgrunden, på vilken rullades upp ett vitt skriftblad, knöret av två händer, hon skakade ju inte med han. Var kväll baro konstnärens hem han som ett paket till dörren och drogo i läcksträng. Sen gingo de. Och så fick jag ta han under armarna och kanna han in med benen längs golvet och lyfta han opp till i sänder i sängen, och det var inte lätt, för stor var han och tung, också om en hade andra krafter än nu.

Grann och stor var han, och gifte sig gjerde han med. Från, hon nickade mot sammet Schloschern, hon spotta nu inte heller i glaset skall jag säga.

Och så följde en ingående föreläsning över rusets patologi, under vilken jag fick tid att hämta mig. Jag hade faktiskt vacklat till vid mitt abrupta men nyttiga återförande till en icke idealiserad verklighet.

Sånt svann hon ur min värld, lika hastigt som hon kommit, den tappra lilla skuggan. Och jag blev lämnad åt min ensamhet och fick tid för reflektioner.

— O, forna tiders kvinna, menade jag. Sådan var du. Stark i händerna och sann

Forts. å sid. 4

Striden om Venezia Giulia

Den italiensk-jugoslaviska dragkampen

Det vore stor synd att påstå att det råder fred och sänja mellan Italien och dess granne Jugoslaven. Många dagar ha under de sista åren ej förgått utan att man i åtminstone någon italiensk tidning funnit angrepp på jugoslaven. — de smutsiga omoraliska tiggarna i öster, som en ofta använd term lyder. Och jugoslaverna de ha svarat och svara: med anfäll i sin press, med demonstrationer, med övergrepp på konsulat och fascistrepresentanter, med pereratrop och nidvisor o. s. v., o. s. v.

En av huvudorsakerna till denna animositet, och en som är egendomligt litet känd är den situation som råder i den del av Italien som kallas Venezia Giulia och den nissstämning, som där jäser bland den halva million slaver, som nu efter kriget blivit italienska undersåtar.

Italienarna ha vis å vis denna slavminoritet följt samma metoder som tidigare och samtidigt i fråga om den tyska minoriteten i Alto Adige (det forna Sydtyrol). Men under det tyskarne tigit och dolt sin vrede ha slaverna grippit till

öppna protester och våld mot vad de kalla orättfärdigt tryck, i fråga om de förra medlen ivrigt se-kunderade av sina rasförvanter på andra sidan gränsen i öster. En lång rad illdåd av olika slag har under de senaste åren kunnat registreras: skott, bomber, eldsvådor, roverier etc. etc. Och var gång slaverna grippit till dylika skräfiga metoder, ha italienarna svarat med ännu kraftigare straffåtgärder. En hel by drabbades sålunda med hårda bestraffningar, då

Forts. å sid. 2

S L O T T S T H É

(det finbladiga théet)

ÅR PRODUCERAT I DE TROPISKA HOGLANDERNA OCH SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÅDASTE SKOTTEN Å THEBUSKEN.

konsum gröna bilar med goda bullar

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTE:

Ella Wägner.
Ellisabeth Tamm.
Ada Nilsson.
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:

Carin Hermelin.

ANSVARIG UTGIVARE:

Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Sousplan 1-3, 2tr., Stockholm.

Den 19 juli 1930

DET HÖR TILL

De olika partierna ha skickat ut sina sedvanliga upprop till lands- tingsvalet. Och som vanligt fram- ställa alla sina syften så tilltalan- de som möjligt. Alla vädja till väl- jarna, det gäller att vinna deras röster. Där måste utövas en stor formuleringsskick, dels för att få fram det goda, dels för att döl- ja det avskräckande. Det är myc- ket naturligt alltsammans — ty världen är sådan. Men det är myc- ket enformigt.

Det var självklart att alla partier denna gång särskilt skulle slå an på att hjälpa jordbrukarna. Det är icke detsamma, som att hjälpa jordbruket. Man måste dock med tillfredsställelse hälsa de liberala och socialdemokratiska program- mens uttalanden mot tullar. Även är det lyckligt att socialdemokra- terna fått syn på betydelsen av lantarbättnings sak. Ty det är många, som tro på högers och bondeförbundets fagra löften om högre löner blott tullar infördes.

Socialdemokraterna ha även ta- git upp frågan om avrustning till förövning.

Man kan verkligen fråga sig om det är lyckligt, att landstingen ska utse första kommarens ledamöter. Landstingens uppgifter för övrigt äro av sådan beskaffenhet, att det mindre än någonsin kan vara för- delaktigt att dess medlemmar ut- ses partipolitiskt. I varje fall borde valen inom landstingen äga rum i någon mån efter förtjänst och skicklighet, vilket nu icke är fallet. Det väljes partis och proportio- nell. Men en sak bör uppmärks- ammas och bör uppmärksammas av kvinnorna, det är sällsynt att kvinnor inväjas i styrelser och nämnder t. o. m. när det gäller hemsjöld och skolkök. De många och stora hushåll som stå under landstingens förvaltning och den kvinnliga undervisningen i allmän- het, med ett ord de områden, som anses särskilt tillhöra kvinnorna. Men det beror på, att för få kvin- nor sitta i landstingen. Icke hel- ler där ha kvinnorna vaknat för sin medborgarskap. Skall det män- ne kunna se nå? Hur höstens val kommer att ut- falla vet ingen. Men omöjligt är ic- ke, att intresset för jordbruket eller rättare sagt bristande erkännan- de av jordfrågens egentliga krav, kan åstadkomma en dragning åt höger.

Forts. fr. sid. 1.
under de sista valen en grupp bön- der blevo beskjutna, medan de- gingo för att rösta. Och en ofant- lig mängd häkningar följde på bombattentatet i tidningen Il Po- polo di Triesti tryckeri i januari detta år, ett attentat som ledde till att en ung fascistisk journalist blev dödad.

Slaverna rättfärdiga sina hän- dlingar med påpekande av att Ita- lien förstört deras kommunala självstyrelse — som de tidigare fått högtidligt löfte om att behålla oberörd — att de stängt deras skolor och förbjudt användandet av slaviskt språk i domstolar och kyrkor — som de också fått löfte om att behålla — att de tillintet- gjort politiskt frihet, förbjudt alla sammanslutningar, förintat press- friheten och sett genom fingrarna i fråga om allehanda världssid som skymfa slavernas nationella känslor.

Dessa anklagelser äro utan tvi- vel riktiga. Politisk frihet existe- rar ej i Venezia Giulia, lika litet som i andra delar av Italien. Den lokala administrationen lyder di- rekt under Rom. Det finns inga skolor med slaviskt språk, den slaviska pressen har fullstän- digt upphört att existera, och en massa slaviska familjer har — lik- som många tyska i Alto Adige — fått döpa om sig med italienska namn.

Men det fascistiska Italien rätt-

färdigar i sin tur dessa sina åt- gårdar med att Venezia Giulia nu är en del av Italien och måste lyda italiensk lag i precis samma grad som vilken som helst annan italiensk provins. »Det nuvarande nationalistiska Italien är», säger man, »ej skyldigt att taga hänsyn till vad Italien före fascistrevolu- tionen, det gamla liberala Italiaeta, lovat på fredskonferensen som an- nostades. Italien har vunnit detta nya territorium genom sina seg- rar i kriget. Italien har rätt att styra sina undersatar efter egen önskan. Italien behandlar ej sla- vern på något sätt strängare än vad t. ex. Österrikarna gjorde i fråga om den inom Österrike li- vande italienska minoriteten före kriget, eller vad fransmännen göra ifråga om den främmande mino- ritet de äga i Elsass. Italiensk kultur är högre än slavisk. Skulle Italien medgiva slav-minoriteten större frihet än den nu besitter vore ett dylikt förfarande lika med ett tyst erkännande av att denna folkgrupp ej egentligen hör till Ita- lien. Vore också liktydigt med ett otillätligt avsteg från fascistismens huvudprincip: allt för staten, ingen mot staten, intet utom staten.»

Italiennarna påpeka vidare att kroaterna — som utgöra drygt hälften av de slaver som leva inom italienska gränser — utan minsta tvekel skulle bråka med vilken re- gering som helst och aldrig kunna upphöra att klaga. »Se bara»

säga de, vilket ständigt gräl som i Jugoslavien råder mellan serber och kroater.»

Det påpekande, som är full- komligt med sanningen översens- stämmande. Men sant är också att om dessa båda folk kabbla om inrikes spörsmål, så hålla de o- brottsligt samman gentemot Italien och framför allt göra de det i Venezia Giulia. Talar man med kroater eller sloverer i Venezia Giulia, deras synpunkter på Ita- lien och deras längtan efter ny- anordningar och lättindar för all- desas densamma. Och lika tungt känna de sin oförmåga att verk- ligt effektivt göra sitt missnöje gäl- lande. Deras våldshandlingar be- talas, som sagt, med tiofaldig rän- ta, och dödas dessutom med tyst- nad — endast sällan få dessa olika attentatsförsök nå ut till pressen. Och deras ledare, som ha mod att trada upp och öppet kritisera situa- tionen drabbas hastigt och skön- ingslöst med sin frihets följst. »Krig är det enda som återstår oss», hör man ofta i Venezia Gi- lia. »Italien vägrar att lyssna till förtrofftskäl, våld är det enda ar- gument ålen nuvarande regimen förstår.»

Det desperat uttalande, som gö- res ännu oftare nu efter Mussolinis resa genom Toskana, då så många gängar fascistibövningens åhörare ropade »Leve det italienska Dal- matien, Vi vilja ha Dalmatiens, o. s. v. Man kan ju ej gärna vänta annat än att en dylik kampanj för inneslutande av ännu ett stycke av Adrias kust inom Italien, skall verka på slaverna i allra högsta grad sårande.

För att göra slut på den för fler än Italien och Jugoslavien farliga övanspann mellan båda dessa län- der kräves en vänskapstraktat em- mellan som framför allt ordnar om förhållandena i Venezia Gi- lia. Men en dylik traktat kan ej bli- va verkligt förrän Frankrike och Italien kommit till definitivt bättre samförstånd rörande vitala gemensamma problem, och det samförstånd tyckes i detta nu vara längre avlägset än kanske någonsin förr.

Pier Gudro.

Venezia Giulia juni 30.

Lappos landvinningar

Sedan Lappos 12 000-hövdade bonderäg — som oroligheter dragit sig tillbaka från Lelingsfors, som det i början på förra veckan över- svämnade, tycktes man vänta sig ett visst lugn. Emellertid ha de pockande uttalanden som då gjor- des av Lappos ledare — »vi fordra kraftfullt och ovillkor- ligt att den kommunisti- ska verksamheten skall med alla samhälleliga krafters hjälp fördrivas till de brottlighetens sfä- rer där den hör hemma, och vi fordra att partistrider- na avlösas av icke allvarligt lagstiftningsarbete» — följts av häkningar av flera kom- munistiska riksdagsmän, stadsfull- maktige och andra kommunistiska funktionärer.

Värp Lappomännen förklarar, att fredstillstånd kan inträda, en- dast om riksdagen godkänner för- slaget till skyddslag i den form, som Lapporöskens gillat!

Riksdagen har också beslutat antaga den föreslagna lagen, trots motstånd från socialdemokraterna och en del svenska riksdagsmän. Genom att socialdemokraterna rö- stade emot förslaget om att ären- det skulle förklaras som brådskan- de kan lagen emellertid inte träda ikraft förrän den prövats av riks- dagen på nytt, efter det nya val ägt rum. Lagförslaget får alltså vila tillsvidare, de nya valen äga rum i oktober.

Så långt känner man nu till det yttre förloppet.

Ifråga om den inre betydelsen kvarstår att Finland överlämnat åt en godtyckligt rättskipande grups maktspråk, utan att vare sig regering eller riksdag kan eller vill hävda sin myndighet.

»Frågan som det gäller», skr- iver baron R. Wrede i Hufvud- stadsbladet, är denna: skall landet styras av en laglig och ansvarig re- gering, och skall dess folkvalda riksdag få utöva sin verksamhet utan obehörig yttre påtryckning, el- ler skall makten faktiskt tillhöra en samling ansvariga personer utan laglig behörighet? Skall vårt folk, hos vilken känslan för rättsord- ningens förpliktande kraft nästan fullständigt utplånats, kunna utan svårare förvecklingar förmas att återgå till lagliga förhållanden? Det ser för närvarande föga hoppfullt ut.

Quo Vadis

MOTTO:
Individens problem — världens problem.

Julinumret innehåller:
Den standardiserade människan.
Vildarna vårt föredöme.
Indiens renässans.
Vad mottaga och utsända vi via vår själs trådlösa.
Hur vi skapa vår framtid.
En ropande röst.
En skolgosses historia.
Vad världskriget kostat.
Raya Yoga koncentration, me- ditation, kontemplation.

Lösnummer 65 Öre.
Pren. 6.50 per år.
Exp. Villagat. 17 Sthlm.

Praktiserande LÄKARE

Doktor Ada Nilsson
har återtagit praktiken.

Doktor
Andrea Andreen-Svedberg
är hemkommen.
Mottagn. vard. 2-3 e.m. och efter överenskommelse.

Doktor Gerda Kjellberg
bortrest t.o.m. den 10 aug.
Vik: Dr Tyra Sjöquist-Rhodin.

Tandläkare

Tandläkare
MARKELIUS BERGQUIST
St. Erikspan 11.
Mottagn. enligt överenskommelse.
Tel. Vas 1400.

TANDLÄKARE
Bo Ericson
(Medl. av Sthlms Tandläk.fören.)
Östermalmstorg 5.
Mottagn. efter överenskommelse per Tel. 736 64.

Tandläkare
ALLAN HAGLARE
(Medl. av Sthlms Tandläk.fören.)
Folkungsgatan 110 (f. d. 24) 5 tr.
(Hus).
Mottagn. vard. 10-12 f. m. och 6-7 e. m. (Hör. 10-12 f. m.)
Annan tid efter överenskommelse per tel. SA (40)89 08.

Tandläkare
ERIK LINDBLAD
Sveavägen 102, 2 tr. (Hus)
Stockholm
Mottagn. efter överenskommelse pr tel. 619 80

Tandläkare T. Lagerholms
Tandklinik
Drottningg. 50 (vid Klarabergg.)
Högmodern utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVÅRD.
Öppet 9-7, lörd. 9-4. Tel. 443.

ADVOKATER

Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Herakleusgatan 14. Tel. 7575-7576.
44. La Västergatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Bouppteckning och testamente, Förvaltningsfördrag.
Även straffliga fördragningar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund
Kungäppan 6 - Stockholm
Tel. 147 99 24 24

Advokatverksamhet

SVEN MONTELIUS
Jur. kand.
KOMMENDORSGATAN 80, 1 tr.
STOCKHOLM.
Tel. N. 847 28. Specialitet: Förrare.

Äderlätning

KAN ÅTERSTALLA EDER HÄLSA.
Reumatism, Äderförkalkning, Eksem, Struma, Hjärt- och Njurförändring o. s. v. påverkas med bästa resultat. Uthörs av
SVANTE EKEGREN,
Leg. Fiskärrisutläsare. 38-årig praktik.
N. 102 48. Kammarkargatan 24, 10-4.

S.E.F.s Stockholmsavdelning

Eldbegängelsebyrån
SVEAVÄGEN 25, 2 tr., his
Öppen 10-4.
Lördagar och helgdagsaftnar 10-2.
Norr 2200 för eldbegängelser, urnor och kolumbarier.
Norr 2280 för upplysningar och medlemsansöknings.
Engångsavgift 10 kr., för be- gravningsförskrädd 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göt- borg, Örebro och Helsingborg.

Frälsningsarméns
Alkoholisthem
KURÖN
(Äm)juter statsbidrag
Tid Hinnars angående från Sthlm
Forsakt och friga handlingar ständas från
Socialsekreteraren, Östermalmstgatan 24
Stockholm.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungäppan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur.
Redaktion: förf. Bertil Almqvist, fil. kand.
Leif Björk, fil. stud. Maurits Konow,
förf. Karin Boye, amanuens Alf Jo- hansson.
— Prenumerationsavg. för helt år kr. 3, för halvår 1.50. Lösnummer 25 öre.
Adr.: Clarté, Box 443, Stockholm.

Mitt i slättern

Det har regnat liest. Vi ha fått några skivtar blåa och där i landskapen i Karlsborg fick man femtio millimeter på en dag, vilket var rekord för Skandinavien. Men många landsvägar törsa. So-

Lappo gick från sin dagsaktuella österbottiska tribun in i historien. »Dess ro man fyller ej många sidor, som Sergej Jesenin sade - medan han ännu levde. Om det var en något annar han sade det där gör dotterman. - Han gick i alla fall bort, tröt på det heliga Ryssland, tröt på oss, tröt på allt. I Ludvig Nordströms land ha folkskolelärarna just haft riksmöte och femtiotårsjubileum. Många till ha hållits, rätt intressanta pedagogiska tal, och många synpunkter ha framförts.

Rätt reserverad, för all del, för allt för genomgående reformer, var man, trots den snällhet som tycktes vara alla skolinspektörernas otyglade ordförande, rätt nyhetsrad: Förelösa görna initialerna N. F. på historiefärderna, - med andra ord, att en rent mänsklig-europeisk vid synsätt skulle meddelas barnen på Kell-loggkapen.

För min del, och på absolut eget ansvar, skulle jag vilja föredra en för- omringning av problemet till, att man placera de bekanta initialerna på Vandersbults och Morgans servietter. Det borde världens tjänstestaber kunna styrta om, - om man nu får skänka om sådana ting.

Medarbetande i en slätter i Mellan-Sörmland skriver jag nämligen detta under ett sållkast mellanpell med dikercensens råvårpsprickan. Kanske har renansans drogklub näst mig till huvudet.

I alla fall ropar Lars Olof nu: kom! Hjälp mig och stötta, björje, för hässjan har ramlat! Det blir spring. Penna och papper till skogen! Snart ha vi rött till hässjans gröna bytte, det var bara ett bitstaka, stort stället den sig i ångsvart mot granngränder, för att vika. Upp i himmelen svänga de vita stackmolen sina gumpar i en överjordisk vind. Lars Olof myser. Det är väl några okända gudar som hässja ihop till ett nytt regn, menar han.

H. A. M.

TIDEVARVET

REDAKTION:

Telefon N. 48 42. Mottagningsid 10-12.

EXPEDITION:

Telefon 182 43. Kontorsid kl. 10-12 f. m. 1-4 e. m. Postg. 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6.-, halvår kr. 3.50, kvartal kr. 2.-. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text 20 öre per millimeter.

Stockholm 1930 Wahlströms Tryckeri Aktiebolag Stortorget 22

Forts. fr. sid. 1.

van mot framtiden med en bön om räddning för hemmet såsom den oropnådde och jaktade mänsklig- hetens tillflykt. Men han låtsar icke om att han står mitt uppe i en samlad och entusiastisk strävan för just det han ber om. En del kritikers förvåning över att utställningen hållit tillgodo med detta spel, därför att det kritiserar utställningen kan man icke dela. Det kritiserar icke utställningen men det låtsar som om den icke fun- ners. För man på fri hand våga en förklaring till utställningsled- ningens förklaring för »Det stora byggets» så är det, att den känd sig så rörd av det rop efter hem som gör sig om ett ledmotiv där och kände sig ha så gott sam- tande, tack vare sin utställning som går ut på hemmet, att den icke tänkte på att kritiken i spelet kunde tolkas som om den vore riktad mot reklammanen. Att ledningen stora byggets författare om utställ- ningens existens och mål bevisar ju bäst hur oskyldig den är i fråga om reklam.

Givetvis är det så att fest- eller ritare såg klagspelets klagan över maskinrörelse och hem- löshet kräver något vida mer för att ställas än en rationell lösning av bostadsfrågan och en förening av hushållsmaskineriet. Klagan gäller också fysiskt-propagandans självsvald som yttrar sig i pro- fitens, i kapitalists tjänst. Men det finns endast ett som gör propa- ganda ofarlig, och det är entusias- men. Den kan gå rakt mot propa- ganda och som på lek göra den oskadlig, eller den kan ta den med sig och göra den berättigad. När litteraturen gripits av entusias- men gör den helt spontant propa- ganda med sin långsökt som utställningen med sina utställnings- föreläsningar. Man kan kanske icke be- göra att sången skall besjunga Agapisten, det rostfria stålet, den

stänkfrå slasktratten, det ljud- och värmeisolerande byggnadsmateria- let Solomiti eller villan för 12 000 kronor och tvårumslägenheten för sjuhundra. Men om Sverige mar- scherade fram för en stor upp- gift, i vilken den strävan som för- kroppalligats i utställningen ginge in som en del, då skulle också dikten och dramet klinga natu- rligt samman med utställningen och icke skära sig. Först då skulle också utställningen få sin verk- liga mening och vara viss om sin framgång. Ett hems behaglighet, vilksamhet, billighet och lätheter- lighet kan kanske vara ett sluttmål, icke heller familjemedlemmarnas inbördes trivsel, ja ej ens dess ungdoms försörjning och karriärer. När hemmens medlemmar äro ge- nomslögda av den uppgift som hela folket satt som sin, så att hemmets liv mynnar ut i densamma, då blir allt som göres för hemmet på ett nytt sätt menings- fullt, även folkkommandet av slask- tratten. Ty först då är det stort att den mänskliga energien löses från den trista trådomen att po- lera disskbänken dagligen, när man vet vad denna energi i ställe skall ledas.

Kan det tänkas att Sverige skul- le kunna få klar för sig en sådan samlad uppgift? Om man tänker sig att Sverige för närvarande gör sin insats genom samfärds- och bruksföremålens omgestaltning, och dess ideal är fri handel på världsspannande linjer, så ligger det nära tillhands att tänka att vi ha en uppgift att arbeta på det som utgör krigets antites. Där- för att vi icke ligga under omedel- bara minnen och omedelbar fruk- tan för krig ha vi ork och tid och samling att utveckla allt sådant som i själva sin tillvaro förklarar krig och förstörelse såsom orin- ligt emedan dess förutsättning är tvivel (Man kanske måste sitta på Orrefors i Småland för att inspe- reras att göra sköna och sköra glas i denna glaskrossande värld).

Men när man tänkt så långt, in- vänder man själv att den som blott tänker bort kriget icke kan få tillräcklig inspiration till detta anti- estetiska verk och icke heller själva in en tillräcklig motsuggestjon mot den ständigt tilltagande krigssug- gestjonen. Man måste ha tänkt igenom kriget och gå in för en medveten vägran och ett medvet- trots, för att verkligen få in i den energi som gör verkan.

Två folk i Europa äro för när- varande så samlade kring en upp- gift att all deras energi ända från skolbarnets vid laxan mynnar ut i densamma. Det är Italien och Ryssland. Men all den ståtliga energi Italien mobiliserat upp för att nå Italiens storhet resulterar i byggande av en stor Medelhavs- flotta. Och även i Ryssland, med dess mera generösa och storslagna mål att befria och leda världens ar- betande massor, är världens ståtliga- ngen mot andra ideal, mot andra folks samhällsäck och ledning så skärpt att det drar ihop sig till en katastrof. Bida dessa folk ha haett som nödvändig stimulans för entusiasmen. Det är ett hat mot människan. Men förutsatt att hat måste till, kan man samlas kring hat mot hatet, missförståndet, för- trycket, hungern, lidandet, grym- heten, blodsiggheten? Kan man tänka sig ett folk som går in för ett ljus kulturideal, handlande som om ljus kraft vore starkare än förintelseviljans och skulle segra?

Finns det ett mål som i fråga om kraft att elda och ena är lik- värdigt med fascismens och kom- munismens men som icke kräver samma bränsle av hat och för- störelse?

Man hamnar i den frågan när man börjar med något till synes så avlägset som Stockholmsutstäl- lningen och dess festspel.

Elin Wägner.

Du Duger

Under midsommarhögtiden på Fogelstad förekom på programmet en föreläsning. Från en föreläsning, där mödetslagarna själva togo upp någon allmänintresserande fråga till diskussion. Vi återger i detta och i nästa nummer av Tidevarvet ett par av dessa anföranden som båda handla om ett för alla människor aktuellt problem; min- dervärdeanskan och dess mot- sätts, tryggheten. Början göres med ett inlägg av fru H. Edvig Peterson, Jullita.

Jag ville endast lämna ett enkelt vin- nesbörd om detta: du duger, som för mig blivit så nödvändigt för att kunna leva. Medan jag sitter och stirrar på det ordet växer det för min syn och breder ut sig, det tar mig andigen och lekam- igen och ställer ner mig på min plats i universum. Vad gör det att släpa är så obetydligt, att den inte ens märks? Det är ändå en plats och jag, som står där, duger.

Inte få vi välja vår plats, men vi få erövra den tun för tun. Tyvärr ha vi ej den ära följts, med vilken vi skulle orientera oss i framtiden. Vi få vara glada om vi kunna se från det oss seger till det andra. Kanske föds var och en till sin plats i tillvaron, åtminstone syns det, som om människans liv vore ödes- bestämt i viss mån. Så många människor bli ställda på den plats i livet, där de ha svårt att finna sig. I detta ödes val ligger ett stort förtroende förbogat, en tilltro till kraften att av det omöjliga göra något möjligt. Vad vi ha att göra är att taga vårt öde vid handen och bli goda vänner därmed.

Att den desperata inte ser detta må- vada honom förlätn.

Sunda friska barn ha en stark känsla av att de äro. Min fyralårig gosse förklarade häromdagen, att han mycket bra kunde starta bilen som stod på gården. När han fick löfte att göra det, klättrade han genast in i den, drog i spakar och vred på skruvar, som han sett förnäre göra. Han var enbart förvånad när han inte lyckades. I sina tankar kan han allt möjligt, med jag ser inte, att han har samma livliga åstund- när omsatta fantasierna i verklighet. När verkligheten kommer, har han rätt små anspråk på sig själv utan någon mindervärdeanskan för det.

Framför honom ligger det nu en lång väg, där han så småningom skall finna sin plats.

Jag ser hur lycklig han är nu, därför att han har så små fordingar på sig själv, och det är så väl ställt att om- givningen fordrar lagom. Det svåraste är, när han är trygg och tror fordrar att han skall vara glad.

Den fordran hänger föresten över oss hela vårt liv och vi låta oss aldrig att den är lätt att efterkomma.

Undrar om han någonsin mer i livet kommer att känna att han duger så fullkomligt, som han gör nu. Men han vandrar vidare på sin väg skola fordringar, na skärpas, storhetsdrömmarna bli bar- last, som kastas ut en efter en. Självt- tilliten skall knäckas och lappas ihop igen, många gånger. Kanske skall han förlora barndomens lyckliga känsla av att duga. Vad vet jag? En dag, vill jag hoppas, skall han stå upp och säga till sig själv: Jag dugar. Kanhända måni- sterna omkring honom säga: Du

duger icke, som de en gång sade till den färdiga vattugutinnan i Andersens saga. Det gör mindre. Huvudsaken att han känner det som en visshet inom sig själv.

Denna visshet är den punkt, där jag ej behåger för liet av mig själv och ej för mycket. Den är en plattform mot denna mindervärdeanskan, hydra, som försörj så många härliga människors liv, detta odjur, som sticker fram sitt orädda huvud, när jag är som gladast, som försöker just det ögonblick, då mitt väsen ville öppna sig för att giva, som binder min tunga, när det är något gott och förutgått jag ville säga. Skulle jag ändå oförhoppandes säga något någon gång, måste jag genomsjuka riktiga kval, innan jag blir försonad med mig själv. Det är ett lidande som jag icke för till torgs och som därför är nog så tungt att bära.

Man måste vara god mot sig själv, så som man försöker vara det mot sin nästa - och odnjuk.

Jag har märkt, att mindervärdeanskan ibland bormar i ett visst högmot. Inners tankar jag rätt stort om mig själv, och när jag så stöter mot mig själv, måste min begränsning, till jag över i gränstäm över min mindervärdeanskan. Låt mig då på alvar bedja om så mjukhet, om en glimt av ljus över mitt väsens kaos, så att jag mitt i allt kan finna mitt eget mål. Finnar jag det, och det gör jag säkert, följer känslan av trygghet över att jag dugar. Ur denna inre trygghet, som ligger sig formlig- hetsfullt, skall man stå upp och säga till sig själv: Kanske skall detta bli frukt, och dess skönaste frukt skall bera frukt. Hedvig Peterson.

Råd och Rön

Norsk Fiskfärs

Stockholms Fiskförädlingsfabrik Brahegatan 30, ö.g. Tel. Ö 786

Har Ni smakat på Värmlandslman och Sabinabrödet från Tösse-Bageriet

77 Karlavägen 77 Konditori o. kafeservering Karlavägen 75 A. R. för beställningar . . . 71335 till tillfälligen o. konditoriet 72430

Hem-bryggeriet

Pilsner, Vatten o. Låskedrycker REKOMMENDERAS Heleneborgs 15 (Tel. S. 970 45/8.)

Tidevarvets vänner uppmanas att stötja Tidevarvet genom annonser och att gynna Tidevarvets annonsörer!

Forna tiders kvinnor

Forts. fr. sid. 1. I truten. Du pratade icke på sanningen. Du nämnde sakerna vid rätt namn. Ditt genomskådande av ett lysande yttre ib- ligheter gjorde dig respektlös men rådg. Du besatt pondus, ty inför dig blevo alla som barn. Sådan var du, o forna tiders kvinna. A. B. N.